СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 38. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 16-го ЛЮТОГО 1949 — No. 38. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, FEBRUARY 16, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

АВТОМАТИЧНО КЕРОВАНЕ СТРІЛЬНО МОЖЕ ЛЕТІТИ НА ВІДДАЛЬ 5,000 МИЛЬ

Вашингтон, 14 лютого. — Д-р Карл Т. Комптон, предсідник федеральної Ради Досвідів і Розвитку виявив перед комісією збройних сил палати репрезентантів, що Злучені Держави мають уже готове автоматичне кероване стрільно, яке летить на віддаль 500 миль. Це дає підставу до виробу стрільна яке може летіти під автоматичним керівництвом на віддаль пять тисяч миль, якщо воно буде мати „око", тобто прилад, який буде вести його до наперед наміченої цілі. Щоб це осягнути, треба збудувати автоматичне стрільно величини теперішніх бомбовальників. Щоб переводити належні досвіди зі стрільнами, військова влада домагається висигнування $200,000,000 на закупно досвідного поля. Поле мало б бути довге на 3,000 миль так, щоб стрільно могло вилетіти на однім його кінці, а впасти на другому кінці. Досішні американські стрільна перевищили німецькі стрільна V-2 щодо полету на віддаль, одначе ще не дорівнали їм у полеті на висоту.

БЕЗПІЛЬОТНИЙ ЛІТАК ТРИ ГОДИНИ ЛІТАВ У ХМАРАХ.

Форт Луїс, у стейті Вашингтон. — Малий безпілотний військовий літак літав понад форт Луїс і понад сусідню місцевість Такома впродовж трьох годин, а потім щез. Літак підлетів на висоту 3,000 стіп, спочатку летів бистро, а потім ослабав. Він був наповнений газоліною. Здогадуються що газоліна вичерпалася і він опісля осів десь на землі.

32 ДОКТОРИ СТУДІЮЮТЬ ДІЯННЯ АТОМОВОЇ СИЛИ.

Овк Ридж, Теннесі. — Крім великого числа інших знавців додано до штабу ще 32 лікарів, щоб слідити над діянням атомової енергії, яка еманує з ісотопів. Між лікарями є один з Канади і чотири з Европи Студії йдуть в одномісячнім курсі в Овк Ридж Інституті Ядрових Студій.

ДОДАТОК З ФЕДЕРАЛЬНИХ ФОНДІВ НА ДОПОМОГОВІ ФОНДИ СТЕЙТІВ.

Вашингтон. — На підставі законопроєкту про поширення суспільного забезпечення федеральний скарб мав би доплачувати до стейтових допомогових фондів, коли їм не стало грошей на утримання незасібниходиниць. Досі федеральний скарб доплачував тільки до втримання старців, яким стареча пенсія не вистачала на життя. Теж додається на утримання сліпих і безпомічних дітей.

СТРАЙКОВЕ ПОЛОЖЕННЯ В ФИЛАДЕЛФІЇ.

Филаделфія. — Страйк на міських перевозових засобах не тільки не має виглядів на швидке наладнання, але ще погіршився. Після цілковитого припинення підземної залізниці і різних трамваєвих ліній пішов заклик до страйку вуличних таксівок, які перевозили людей до праці. Шофери почали покидати працю ще заки перейшла ухвала вийти на страйк і місто цілковито спаралізоване. Службовики домагаються підвишки 20 центів на годину, підприємства оферують три центи.

РУТЕР ПРОЄКТУЄ БУДОВУ ДВАДЦЯТИ МІЛЬЙОНІВ ДОМІВ.

Вашингтон.— Волтер Рутер, предсідник юнії Юнайтед Отомобил Воркерс, предявив сенатській банковій комісії проєкт побудови 20,000 мешкальних домів, вироблених у фабриках наперед. Програма мала б бути переведена впродовж 10 років. Коли б Америка перевела програму розбудови домів так, як переводила воєнну програму, тоді світ довідався б, як демократія вміє заспокоювати потреби народу. Для виробу фабрикованих домів можна використати підприємства будови літаків, твердить Рутер. Фінанси на таку програму мусів би дати уряд, бо приватні підприємці не раді йти в такий бизнес, який не забезпечує їм доброго зиску. З Лос Анджелес наспіли вісті, що підприємства виробу літаків скептично прийняли плян Рутера в справі масової побудови мешкальних домів. Вони кажуть, що виріб літаків має дуже мало спільности зі способом виробу частин на побудову домів. Деякі летунські підприємства вже прослідкували такі можливості і прийшли до висновку, що це неоплата.

214 ЖІНОК У СТЕЙТОВИХ ЛЕҐІСЛАТИВАХ.

Вашингтон. — На підставі обчислень пані Роберт В. Меколі, помічниці предсідника Красового Республиканського Комітету, у стейтових законодатних тілах Злучених Держав находиться тепер 214 жінок. З них 126 належать до Республиканської, а 88 до Демократичної партій. В 1949 р. леґіслативи мають три жінки більше ніж у 1948, а 20 менше ніж в 1946 р. У стейтових сенатах є 16 жінок, а нижчих палатах 198.

МОРСЬКА ЗАЛІЗНИЧА СТАНЦІЯ В ДЖЕРЗІ СИТІ.

Влада Пристані Ню Йорк випрацювала проєкт негайної побудови кінцевої залізничої станції („терміналу") для вжитку маринарки коштом $13,000,000. Над цією справою йшли студії впродовж 15 місяців. Термінал потрібний для перевантажування товарів зі залізниць на кораблі. Цілий ряд відповідних причалів мав би бути побудований від Площі Екщендж аж до Гобокен, а таможні причали мали б бути перебудовані коштом $17,000,000. В додатку військова велика пристань в Вейоні мала б бути теж приладжена для торговельних цілей.

ПАЛАТА СХВАЛИЛА ПІВ БІЛЬЙОНА НА ФЕДЕРАЛЬ. БЮДЖЕТ.

Вашингтон. — Палата репрезентантів ухвалила $466,882,117 на різні ділянки федеральної діяльности в р. 1949. Це є тільки частина видатків на федеральний бюджет, який кінчиться 30 червня 1949 р.

Західна Европа буде боронитися; Америка не може йти до війни без згоди конґресу

Вашингтон, 14 лютого. — Секретар стейту Дін Ачесон заявив, що країни західної Европи будуть боронитися на випадок, коли б якась держава пішла проти них війною. Подробиць такої підготови секретар не виявив.

Сенатор Там Коналі, голова комісії закордонних справ і сен. Артур Ванденберґ, провідник республиканської меншини в цій комісії виявили думку про можливість приступлення Злучених Держав до війни, якщо буде складений Північно - Атлантійський Оборонний Договір. Вони кажуть, що сенат не може ратифікувати такого договору, який вимагає зобовязання, щоб Злучені Держави пішли війною чстій, коли яка інша країна була б нападена. Це противне конституції Злучених Держав, яка признає конґресові право виповідження війни. Зогляду на таку постанову Америка не може навіть морально зобовязуватися до участи у війні по стороні своїх союзників. Щойно як війна вибухне, контрес може рішати, чи йти до війни, чи ні. Ці погляди висловили сенатори в сенатській комісії закордонних справ.

ЕПИСКОП БОГДАН УНЕВАЖНЮЄ ПРАВОСЛАВНИЙ СОБОР З АЛЕНТАВН

У Нюйорськім „Українськім Вістнику" органі Української Православної Церкви Америки, у виданні за лютий 1949 р., поміщений Архипастирський Лист з підписом Богдана (Шпильки) Правлячого Єпископа У.П.Ц., а в ньому сказано, що „в нашій Українській Православній Церкві в Америці настав неспокій. Настав він тому, що до керування прийшли невідповідні люди... Наслідком цього був Собор Духовенства, що відбувся в днях 8-9 грудня 1948 р. в Алентавні. Сей Собор і його постанови, я владою Правлячого Єпископа й Архипастиря уневажнюю, рахуючи його неканонічним". По вичисленні причин сказано таке: „З огляду на вище наведені факти, Собор був: а) односторонний, б) проти волі Правлячого Єпископа, в) ціла Церква не була заступлена — а тому заявляю, що надзвичайний Собор У.П.Ц. в Америці ...і його ухвали неканонічні".

УКРАЇНЦІ В ЧІЛЄ ОРГАНІЗУЮТЬСЯ

Гром. М. Бурава з Ню Йорку отримав листа з Чіле, в якому його знакомий пише, що до Чіле приїхало зі скитальщини кількадесять українців. В половині січня цр. В присутності 42 чоловіків і жінок зорганізували вони в Сантяго тимчасове **Представництво Української Громади в Чіле.** Вибрано управу, яка складає статут представництва та робить **старання для його леґалізації в чілійському уряді.**

ПОРАЗКА БОЛЬШЕВИКІВ В ГРЕЦІЇ

Атени, 15 лютого. З грецьких урядових джерел доповняють попередні повідомлення про поразку большевицьких партизанів в околиці міста Флоріна, недалеко югославського кордону. З усіх 4,000 большевиків, що наступали на це місто, вбито 618 а 325 взято в полон.

АННУ СТРОНҐ ЗААРЕШТОВАНО В СОВЄТАХ ЗА ШПИГУНСТВО.

Москва, 15. лютого. (Ройтер). — Згідно з повідомленням совєтського агентства ТАСС, совєтська поліція безпеки (МВД) заарештувала під закидом шпигунства відому американську авторку, Анну Луїзу Стронґ. В найблищих днях її мали б депортувати зі Совєтського Союзу.

ЗАПОВІДЖЕНО ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ З.У.А.Д.К.

Филаделфія, 15. лютого. — Згідно з постановами статуту, і попередніх Загальних Зборів, Екзекутива Злученого Українського Американського Допомогового Комітету рішила скликати другі з черги Загальні Збори цього Комітету в днях 23. і 24. квітня цього року. Збори відбудуться у Филаделфії, в готелю Аделфія, при 13-тій і Честнот Стрітах. Загальні Збори цеї центральної харитативної організації американських українців будуть без сумніву великою подією в нашому громадському житті, як з огляду на виконану ним вже роботу, так і на завдання, які ще стоять перед ним. Офіціяльне проголошення Загальних Зборів надруковане в цьому виданні на стор. 3-тій.

Папа закликає вірних протиставитись несправедливим законам

ВІДБУЛАСЯ КОНСИСТОРІЯ КАРДИНАЛІВ В СПРАВІ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ЗАСУДУ КАРДИНАЛА МІНДСЕНТІ

Рим, 15 лютого. Папа Пій XII. закликав вчора вірних протиставитися несправедливим законам, які порушують одвічні Божі і людські правди. На таємній консисторії Святої Колеґії Кардиналів Папа Пій в найгострішій формі протестував проти відомого суду і засуду примаса Католицької Церкви в Угорщині, кардинала Йосипа Міндсенті. Він твердив, що кардинала змушено до зізнань та засуджено на підставі винесеного вже раніше рішення. Папа закінчив свій виступ зверненням до вірних в цілому світі, закликаючи їх до молитов. Говорячи про фізичний стан кардинала Міндсенті під час слідства і суду, Папа твердив, що він становив „справді невиясненний виїмок в наслідок таємного впливу, про який не можна публично говорити". Він додав, що „доказом того може послужити факт, що людина, обдарована повною силою кріпкої будови нагло виявляється слабим і умово незрівноваженим". Поведінка кардинала, по думці Папи, не була обвинуваченням проти нього самого, тільки проти його слідчих і суддів. Папа говорив: „Душа наша сповнена печалі і не важко збагнути з якої причини ми страждаємо. Діло йде про підлий удар, завданий не тільки вашій колеґії, не тільки нашій церкві, але всім, хто вірить в свободу людини. Довідавшись про те, що нашого возлюбленого сина Йосипа Міндсенті, кардинала Святої Римської Церкви і архиепископа Естрґомського, запроторено в тюрму, ми заявили мадярському урядові протест проти цего акту, скерованого проти нашої церкви. Тепер справа дійшла до того, що владику Міндсенті засуджено на кару тюрми як звичайного злочинця. Ми вважаємо за необхідне ще раз, у вашій приявності, врочисто заявити наш протест..." Згадавши коротко про перебіг процесу, Папа говорив: „...І тому я вважаю справедливим і правильним заявити вам таке: коли будь-який уряд виступає проти прав чоловіка і Бога, епископи і всі вірні обов'язані перед своєю совістю повстати проти несправедливих законів".

ФОРМОЗА ЦЕНТРОМ КИТАЙСЬКОЇ БОРОТЬБИ ПРОТИ БОЛЬШЕВИЗМУ

Таіпеї, Формоза, 15 лютого. Острів Формоза перетворюється у великий арсенал людей і зброї в підготовці дальшої боротьби проти большевицького заливу Китаю. Маршал Чіянґ-Кай-шек, резиґнуючи кілька тижнів тому з формального посту президента і головнокомандуючого урядовими військами, поробив цілий ряд заходів для підготовки дальшої боротьби проти комунізму. Морем і повітрям перекинено на Формозу понад 300,000 військ та величезні склади зброї, як теж і гроша в золоті. Сам Чіянґ-Кай-шек перебуває ще на китайському континенті в своєму родинному місті в провінції Чекіянґ і теж не відомі його дальші пляни.

ЧЕСЬКИЙ ДИПЛОМАТ ПРОСИТЬ АЗИЛЮ В АМЕРИЦІ.

Лейк Соксес, Н. И., 15. лютого. — Д-р Йозиф Корбель, чеський дипломат, що був в останньому представником Чехословаччини в Комісії О.Д., яка посередничала в індійсько-пакистанському спорі, та якого в останьому відкликав чехословацький комуністичний уряд, відмовився від повороту до опанованої большевиками своєї країни, прохаючи від американського уряду азилю для нього і для його сім'ї, як політичних втікачів. Д-р Корбель заявив, що чехословацький уряд відкликав його з наказу Москви та що він сам ніколи не піддержуватиме уряду, який „продає його країну московським імперіялістам, заганяючи свободолюбний і демократичний чеський нарід в повну неволю, господарську пролетарізацію, національну і міжнародну деґрадацію та відгороджуючи його від традиційних зв'язків зі західною культурою".

З.Д.А. ДОМАГАЮТЬСЯ ПРОСЛІДЖЕННЯ НЕВІЛЬНИЦТВА В СОВЄТАХ

АМЕРИКАНСЬКИЙ ПРЕДСТАВНИК В О.Д. ТВЕРДИТЬ, ЩО УМОВИНИ В СОВЄТАХ Є ГІРШІ НІЖ ПОВІДОМЛЯЄТЬСЯ; ВВАЖАЄ, ЩО НА КАТОРЗІ Є 8 ДО 14 МІЛЬЙОНІВ ЛЮДЕЙ.

Лейк Соксес, Н. И., 15 лютого. — Злучені Держави Америки видвигнули вчора домагання аби Організація Об'єднаних Націй прослідила табори каторжних робіт в Совєтському Союзі де в нелюдських умовинах працює вісім до чотирнадцять мільйонів невольників, що масами гинуть від знущань, холоду і голоду. Американський представник в Економічній і Соціяльній Раді О.Д., Віллард Л. Торп, заступник секретаця стейту в економічних справах, обвинувачував Совєтський Союз, що той за серпанком таємничости скриває злочинні факти масового невільництва і найстрашнішої каторги, невідомих в новітній історії людства, що тепер поширено теж на країни совєтських сателітів. В. Л. Торп зложив свою заяву в тягу дискусії над домаганням Американської Федерації Праці, щоби прослідити умовини каторжних робіт в Східній Европі. Представник цеї Федерації зложить свою подрібну декларацію в цій справі на сьогоденному засіданні, а Мр. Торп, як урядовий представник, видвигнув свої обвинувачення та виснив становище американського уряду при нагоді формального піднесення резолюції АФП. Він заявив, що видвигнене АФП обвинувачення є „можливо, найважчим обвинуваченням, яке можна поставити перед Економічною і Соціяльною Радою". Нав'язуючи до Еманципаційної Проклямації Линколна та скасування кріпацтва в царській Росії, чим закінчено „чорну добу людської історії", Пр. Торп заявив, що тепер „ми маємо перед собою документ, в якому стверджується, що мільйони людських істот змушені жити і працювати в умовинах, рівнозначних з невільництвом". Він продовжував: „Такого обвинувачення не можна іґнорувати. Якщо воно безпідставне, обвинуваченим країнам повинна бути дана кожна можливість і нагода виснити свою репутацію. Якщо обвинувачення є правдиве, тоді члени Об'єднаних

(Докінчення на стор. 4-тій)

НОРВЕГІЯ ЗАПЕРЕЧУЄ БУДЬ-ЯКИЙ НАТИСК З БОКУ З.Д.А.

Лондон, 15 лютого. — Норвежський міністер закордонних справ, Гальвард М. Ланґе, дав сьогодні недвозначно до зрозуміння, що під час його побуту у Вашинґтоні минулого тижня американський уряд не робив на його країну жадного натиску щодо участи в Атлантійському пакті, залишаючи їй повну свободу вибору часу та рішення. Він зложив свою заяву після довгої конференції зі секретарем Бевином і з дальших його слів виходило, що Норвегія, правдоподібно, не буде занадто поспішатися до формальної участи в цьому пакті, але він теж не залишив жадного сумніву, що на випадок війни його країна була б по боці Заходу.

НА ВИПАДОК ВІЙНИ СКАНДИНАВІЯ БУДЕ БОРОТИСЯ ПО БОЦІ ЗАХОДУ.

Стокгольм, Швеція, 15 лютого. — Офіціяльний речник шведського міністерства закордонних справ заявив вчора, що на випадок війни між Америкою і Совєтським Союзом його країна буде без сумніву боротися по боці Америки. Але він докоряв Америці, що вона своїм становищем щодо Атлантійського пакту ізолює Швецію, хоча ця є єдиною скандинавською країною, яка може ефективно протиставитись совєтській агресії. Вияснюючи становище Швеції та інших скандинавських країн до Атлантійського пакту, він твердив, що формальне приступлення цих країн до цього пакту, як цього бажає Америка, могло б без потреби стати причиною відповідних протизаходів зі совєтського боку. Становище Швеції в цій справі він так схарактеризував: 1. Шведська пропозиція спільного оборонного пакту з іншими скандинавськими країнами означає відступлення від традиційної політики абсолютної невтральности, якої в такому випадку вже не можна б задержати на випадок війни між Америкою і Совєтським Союзом; 2. Швеція, зі своєю сильною західною культурою, буде безсумніву боротися по боці західних союзників в разі потреби і тому теж інтерес Америки вимагав би дати цій країні всяку допомогу, хочби вона і не була вмішана у війну безпосередньо; 3. В оборонному союзі з іншими скандинавськими країнами Швеція творила б „елястичну стратеґічну базу" та могла б віддати великі прислуги західним союзникам. Представник Швеції в дальшому дав виразно до зрозуміння, що своїм становищем Швеція не бажала б підставляти свою голову в пащу совєтського медведя передчасно та заки ще могла б прийти яка-небудь допомога зі Заходу.

ДАЛЬШЕ ЗАГОСТРЕННЯ ПОЛОЖЕННЯ В БЕРЛІНІ.

Берлін, 15 лютого. — З поінформованих джерел заявляють, що Британія й Америка погодилися в найблищій будучності цілком виключити совєтську марку з обігу в західних секторах Берліна, залишаючи західну марку як єдину валюту. Становище Франції під цим оглядом ще не є ясне. Введення в життя цего рішення дальше загострить положення в Берліні, бо власне справа валюти була безпосередньою формальною причиною його поділу та совєтської бльокади західних секторів.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НОВА МІЖНАРОДНА ПРОБЛЕМА

Боротьба Кремля з Церквою і вірою зачинає переходити з релігійної площини на політичну, а навіть готова стати міжнародною проблемою. Ще зарано говорити, які це може мати практичні наслідки. Але немає сумніву, що воно до цього йде, бо в Вашингтоні та Лондоні роздумують, як передати справу зо судом над кардиналом Міндсенті до Організації Обєднаних Держав. Ідеться не так про те, що комуністична влада в Мадярщині поставила кардинала Міндсенті під суд, але про це, за що і як його судили. До того в Мадярщині зачали переслідувати вже не тільки Католицьку Церкву, але й інші Церкви і арештують уже не тільки католицьких єпископів та священиків, але й протестантських. А ці арешти церковних провідників та суди над ними ніяк не даються погодити з мировим договором, який Мадярщина заключила тому два роки зо Злученими Державами, Великою Британією та Совєтським Союзом. У цьому договорі Мадярщина зобовязалась не нарушувати громадянських свобід своїх мешканців. Знов до основних свобід належить теж і повна свобода релігії, як і свобода слова, преси, політичної думки і публичних зборів. Цього всього в Мадярщині нема з цеї простої причини, що в ній нема ніякої демократичної влади, а є тільки комуністична диктатура, наставлена на приказ Москви та при її допомозі.

Як Мадярщина заключила мирний договір з Америкою Британією та Совєтами, демократичні потуги повинні були знати, що в Мадярщині є совєтське військо та совєтські енкаведисти, що не дармують, а тільки підготовляють переворот та переміну Мадярщини в совєтського сателіта. Практично, цей мировий договір віддав Мадярщину в руки Кремля. Це розумів кожний, хто хоч трохи визнавався на замірах Кремля та його тактиці. Цілковита большевизація Мадярщини пішла по цім договорі скорим темпом і треба було щойно суду над кардиналом Міндсенті, щоб світ опамятався, а зокрема, щоб опамяталися демократичні потуги, такі, як Злучені Держави і Велика Британія, і зачали думати, що щось треба робити з ратуванням тих країн, що стали совєтськими сателітами, а за долю яких вони відповідальні, заключивши з ними мирові договори.

Пересунення справи з кардиналом Міндсенті до Обєднаних Держав буде кроком вперед, бо тоді ця справа стане формально міжнародною. Залежатиме дуже багато від Злучених Держав та Британії, як далеко й широко вони цю справу поставлять в Обєднаних Державах. Це є добра нагода розправитись з Кремлем як головним виновником не тільки за те, що діється з його вини в Мадярщині, але й в інших країнах, що находяться у совєтській сфері впливів.

Між Злученими Державами і Мадярщиною є вже серіозне загострення, коли в Вашингтоні думають про видалення мадярського посла у відплату за вимогу мадярського комуністичного уряду відкликати американського посла з Будапешту. „Холодна війна" прибирає щораз гостріші форми, а боротьба Кремля з релігією, а зокрема його боротьба з Католицькою Церквою, цю війну ще загострила, перенісши боротьбу з релігійної ділянки на політичну, а тепер ще й на міжнародну арену.

ПРОТИ НЕВТРАЛЬНОСТИ

Справа приступлення скандинавських держав до Північно Атлантійського Пакту, спрямованого проти агресії, викликала в пресі довшу дискусію на тему невтральности. Як відомо, Швеція хотіла б надалі оставати невтральною до цього Пакту і водночас діставати з Америки мілітарну допомогу. Не диво, що на це відповідають, на що зброїтись, коли хочеться бути невтральним.

Ніхто не квестіонує права Швеції оставати невтральною. Одначе сумніваються, чи таке її становище є правильне. Сама Швеція відчуває, що вона може бути нападена, а напасти на неї може тільки одинока Росія. Вона знає і хотіла би бути на такий випадок готовою та дістати з Америки усе, що потрібне для модерного воєнного поготівля. Але до Північно Атлантійського Пакту вона не приступає, бо боїться наразити собі Москву.

Хіба ж Москва не знає, що коли Швеція зброїться, то певно не в тому замірі, щоб воювати з Англією чи Америкою, ні зо страху, що Англія чи Америка на неї нападуть? Ясно й для Москви, що тут йдеться про Совети. Яка ж тут невтральність?

Росія є в конфлікті зо Заходом. Це конфлікт тоталітаризму з демократією. Як би це не називати, кожний розуміє, про що йдеться. Розуміє це добре теж і Швеція. В такому конфлікті, як тепер виявляється, немає місця для невтральних. Треба стати по одному, чи другому боці. І то стати вже тепер, а не аж тоді, коли б дійшло до збройного конфлікту. Ясний поділ у часі миру навіть може спинити війну, якої невтральні, як усі інші, бояться. Бо як покажеться, що по боці демократій є велика сила, Москва не так скоро пуститься на нові агресії. Бодай так думають демократичні потуги і якраз це є причиною, чому будують в Европі оборонний вал.

Невтральні нічого не тратять у своїх мирових міркуваннях, коли приступають до Північно Атлантійського Пакту, який твориться для оборони, а не для нападу. Зате зискують багато, бо коли б Кремль спричинив нову війну, вони дістануть відразу охорону з боку демократичних потуг. Вони теж будуть в колі тих, що боронять демократію, яка й їм дорога. В світовому змаганню між свободою і тиранією, годі бути невтральним. Треба бути з Кремлем, або проти нього.

Свобода, чи тиранія? Це є питання, на яке треба сказати так, або ні.

Ігор Керша.

УКРАЇНА СЬОГОДНІ

Від Редакції: Друкуємо другу статтю молодого імігранта з під-совєтської України. Його перша стаття „Основні Проблеми", надрукована в „Свободі" з 3-го лютого, вже викликала інтересну дискусію, як на сторінках преси (стаття М. Кокольського „Сіра Кобилка" в „Свободі" з 12-го лютого) так поза нею. В тому самому дискусійному порядку друкуємо нижче й другу статтю І. Керші, надіслану нам ще перед появою „Сірої Кобилки". Сподіємося, що це з черги причиниться до оживлення дискусії на ці превеликі сучасні українські проблеми та допоможе дійти до справді корисного результату. Важливе тільки, щоби дискутанти не хвилювались та підходили до цеї серіозної теми — сказати б холодно і філософічно та з „епічним" спокоєм і об'єктивністю.

Мої зустрічі зі старою українською іміграцією, а особливо з галицькою, переконують, як багато з них здезорієнтовані відносно сучасного стану на Україні. Тому мені хотілося б висловити деякі свої спостереження.

Багатовікова русифікація українського народу має свій глибокий відбиток в першу чергу на великому місті. Корінне населення більшого міста говорить переважно російською мовою та має значне число мішаних родин й родин чисто російського походження. Міжнаціонального антагонізму в місті майже непомітно. Навпаки, тяжкий моральний та матеріяльний стан на всьому терені большевицької імперії, сприяє в деякій мірі міжнаціональній солідарності.

Короткий період „українізації" за Скрипника в місті не дав більших позитивних наслідків. Великий відсоток міської, цілком зрусифікованої інтелігенції, навіть вороже ставився до українізації. Власне цей прошарк інтелігенції буде відверто виступати проти ідеї самостійної держави. Маси робітництва майже цілком пасивні до національних справ, бо серед них ніхто й не веде такої роботи. Звичайно, є окремі виключення, та на загальному фоні їх важко помітити. В цьому відношенні справи на селі виглядають відрадніше. Люди говорять на своїй мові, українські пісні і танці вже не на сцені як в місті, а в народі, й власне тут у антисовєтських настроях можна відчути національний характер.

Але найкращий відгук на українські національні ідеї, знайдеться серед сільської інтелігенції. Підтвердження тому можна було бачити в часи останньої німецької окупації України.

Всякі національні прояви, які носять політичний характер, совєтська влада рішуче поборює. Беручи під увагу прекрасно розбудовану сітку шпигунів та провокаторів на всьому терені, як в місті, так і на селі, немає надії, щоб сьогодні можна було успішно переводити будьяку національну роботу. Підбурювати ж нарід в сучасний момент до фізичної боротьби на мою думку, є недоцільне, бо це поведе за собою ще більше нищення національних сил, які можуть бути опорою в майбутньому.

Корисна робота мусить бути в розповсюдженні національних ідей, а не реалізації їх сьогодні, прямо тому, що така реалізація в сучасних обставинах не є можлива. Переважна більшість українців під цю пору, є вперше чергу антикомуністи, а потім вже націоналісти. Тому антикомуністичні гасла знайдуть палкий відгук і при нагоді українці знову масово й рішучо виступлять проти большевизму. А коли б це сталося, то в цей момент і національні українські ідеї будуть підперті фізичною силою народу. Отже з цього виходить, що під сучасну пору треба займатись насамперед пропагандою проти інтернаціонального большевизму. В Кремлі думають не про російське місіонерство, а про перемогу комунізму у цілому світі, а це трошки небезпечніша справа. Різні національні вожді комунізму і п'ятих колон не дурні і мабуть краще поінформовані, щоби творити такий величезний рух у світі заради ідеї російського національного місіонерства. Можна сміливо сказати, що й в Кремлі знайдуться інородці, які з презирством дивляться на російський нарід.

Для нас позитивний момент сучасного періоду, це об'єднання українських земель, що в майбутньому полегшить координацію національних сил. Крім того можна очікувати, що об'єднання західніх теренів з східніми буде сприяти поширенню національної свідомости й зменшенні занадто націоналістичних тенденцій в західніх теренах на користь об'єднаній боротьбі народів проти комунізму, як головного ворога.

„Шила в мішку не утаїш" і треба констатувати факт, що наша степняцька натура більше має ферменту спротиву всілякім „соціяльним" експериментам, ніж на те здатний російський нарід. Але з того ще не виходить, що росіяни підпирають такі експерименти.

Другий позитивний момент, який в майбутньому також відіграє свою ролю, це те, що сьогодні на Україні кожен знає, що він таки українець по національности. Слово „малорос" тепер належить виключно до лексикону старої російської та частини української іміграції. Перші користуються ним, щоб нагадати нам, що „не было, нет і не будет", незнаючи про те, що вже й в самій Росії цю тезу забули. Другі те слово прикладають до нових підсовєтських українців, які необережно заговорять по російськи, або обставуть погляд, що російський нарід не можна змішувати з його інтернаціональним урядом.

Я особливо раджу новим імігрантам не дуже ображатись на такі назви, бо треба ж врахувати, що люди, відірвані від краю довший час, законсервували свої погляди і думають давніми категоріями. Отже, щоб взаємно лікуватись від різних недомагань, було б бажаним, щоб українська преса ширше відкрила свої сторінки для нової української іміграції з Великої України.

Незвичайно важлива зброя

Передо мною щойно прочитана книга: Проф. **Роберт Паклен — „Біла книга. Національна і соціяльна політика советів."** Видавництво „Український Політик". (Рік не позначений, але безперечно 1948, місце видання також не позначене, розмір — чвертка, стор. — 220).

Прочитавши її, я можу тільки жаліти, що ця книжка видана так пізно! Адже написано її ще 5 років тому! Теж шкода, що ця книжка, **яка є дуже важливою зброєю у нашій визвольній боротьбі**, видана не в спосіб друкарський, і не в достатній кількості, а тільки на ротаторі і в такій, обмеженій кількості, що її важко добути. Шкода, дуже шкода, що в той час, як за ці три зполовиною роки видано тут, на еміграції, чимало маловартісного й другорядного, а іноді й просто макулатури, така потрібна, вартісна й першорядної ваги книга, як ця, яка заслуговує на найбільше поширення і на переклад на головні европейські мови для інформації світу, а в першу чергу — політиків, пролежала ненадрукованою аж до сьогодні, а тепер хоч і з'явилась в світ, але в такій недосконалій, нужденній формі, і в такій цілком недостатній кількості!

А яку колосальну роботу вона пропробила б, яких великих успіхів ми досягли б у справі інформації широкого світу, і особливо державних діячів, коли б ця книга була перекладена, скажімо, на дві головні европейські мови, надрукована і своєчасно розповсюджена серед членів Об'єднаних Держав та представників преси, що з'їздилися на щойно закриту сесію! Бо цілком правдиво пише автор, що **„всього того, що написано в цій книзі, мільйонові маси людства не знають, а часто не знають того і політики"** (ст. (206).

Ото ж, організована українська політична еміграція мусить напружити усіх своїх сил, **щоб негайно перекласти й надрукувати її.**

Друкуючи літературу, для ознайомлення чужинців, ми мусимо дбати, щоб вона приносила нам користь, а не шкоду. Не можна підходити до цієї справи так примітивно й недбало, як підійшов, скажімо, для прикладу, Паладій Осинка в своєму „Альбумі політв'язня", що надрукував його року 1946 українською й англійською мовою (Paladij Osynka — Album of political prisoner). В цьому виданні передмова мало що дає чужинцеві, окрім „туманного" уявлення про дійсність, а сам „Альбум", змальовуючи пекло "Aushwitz" подає його, як і сам автор каже, „в ...гумористичному" дусі! Цей „гумористичний" підхід автора до жахливої трагедії полягає в тому, що всі постаті, всі обличчя в'язнів змальовані у вигляді якихось кретиків, ідіотів, потвор і викликають у глядача-читача не жаль до жертв, а одворотне почуття до них. Чужинець, переглянувши цей „Альбум", думатиме, що українці — це експонати для звіринця. Чи так роблять пропаганду?

Треба подавати чужинцям дійсно добірну й цілеспрямовану літературу. Одною з таких книг, що їх ми мусимо ретельно поширювати не лише серед своїх, а й серед чужинців, і є книга проф. Роберта Паклена.

У цій книзі автор поставив собі за завдання зірвати машкару з московського імперіялізму, який живиться соками й силами всіх поневолених ним народів, але який старанно вдягається „згідно з модою" і носить декоративний червоний плащ героя соціялістичної революції. Автор старанно, спираючись на автентичні совєтські джерела, крок за кроком показує, що **„ідейна зброя Москви є лише бутафорський реквізит підозрілого театру".**

Він, наводячи масу фактів та покликуючися на офіційні совєтські документи й джерела, показує, що під пишною зовнішньою декоративністю СССР ховається найжахливіший внутрішній зміст **найдеспотичнішої імперіялістичної держави сучасности, найбільш гнобительної й назадницької.** Він пише, що, „як випливає з усього оригінального урядового совєтського матеріялу, не може бути й мови про те, немов **„однаково терпіли від больше-**

(Докінчення на стор. 3-тій).

УЛАС САМЧУК

СОНЦЕ З ЗАХОДУ

РОМАН.

27)

І це все в рямцях життя одної людини, і не можна збагнути сили й динаміки страшного того походу. І тільки одно ясне: Україна мусить бути свобідною. Нестримано, шалено, вперто скерована свідомість і воля в тому напрямі. Ніде і ніколи не було і не буде назад. Ніде збочення бодай однієї літери такого якраз призначення.

І тому буревійним гоном пронеслися криваві, шорсткі і жорстокі роки революції. І тому еміграція — мов виплюнутий зуб з розбитих щелепів, в пітьмі й порозі презирства світу — роки, що пройшли на хідинку Варшави, Праги, Парижу, Берліну, де без упину двадцять років ступали неспокійні кроки дій, що несли з собою лиш завжди нові і болючі удари. Неслися дні, гриміли сурми повних потрясень, згущався карнавал розгульної, нестримної, звироднілої Европи, якої кожний порух, як звук радіо чи фільму, як гук нових досконалих гармат, як рев торпедоборів, будили страшні пристрасті народів, що, мов люті звірі, по розгульних ловах лежали з кривавими пащами над здобутим, не розуміючи, що з тим зробити. А еміграція, хоч вирвана і відкинута, жила. Лиш з кожним роком меншало її надхнення діяти. Час непомічно притуплював гостроту сприймання. Роки, умови творили втому, а та вносила в душу непевність, а навкруги, мов чорна хмара, налягає лявіна нового світового зриву.

Доктор Галан довго, вперто перечив... Перечитав власним буттям довгу, страшну книгу, яку невтомно писала історія. Перечитав уважно, нутром, духом і плоттю. Не мав сумніву, бо вірив, що буде так.

Але так не було, було ні... І вже в останні роки прийшла байдужість, кволість, гіркість — три гості вдерлося в саму душу, і життя стало чорним, а світ німим.

І несподівано жовтневі дні 1936 року. 26 жовтня. Сьома година вечора. Тиша і спокій в його кімнатці з закуренми регалеми старих книжок на Мальвазінках. У пантофлях і потертих штанах з дипломатичного гарнітуру сидить старий з наушниками свого детектора. І несподівано вухо ловить майже неймовірне: „Сьогодні предсідник чехословацького уряду Ян Сирови позбавив Бродія головства влади Підкарпатської Руси і призначив на це місце монсеньйора Августина Волошина".

Доктор Галан людина поважна, не запальна... Одначе цим разом зірвав наушники негайно. — Віро! — крикнув він нагально. Відчинив двері, що вели на сходи. — Віро! — Він мусів це комусь сказати, сказати зараз, негайно. Віро! Сталося! На Закарпатті українська влада!

Віра бігла з кухні, що внизу в сутерені. Вона не вірить. Доктор, мабуть, утратив глузд. Ось він вже обняв свою дружину і цілує її, мов на Великдень. — Христос Воскрес! Господи Боже! На очах його вільгість!

По втомленому, вилинялому обличчю Віри текли сльози. Хай. Вона не соромиться. Хай течуть і хай падають...

Довга, але чудова і неповторна ніч. Сон не йшов, на душу спливала радість! А як ти думаєш? А що? А невже? А чи можна таки вірити?...

Рано о сьомій, мов вихор, вривається червоний Панас Кальчук. — Вітаю! — було його першим словом. Обнялися і цілувалися. — Так... Це вже так...

Доктор Галан ще в нічному, він тупцяє незграбно, хоче грати в тон цьому молодому ентузіястові

—Ну... Влада... Так що? — повільно ворушаться настовбурені вуса.

— Маніфестуймо! — кидає запальні слова Кальчук. Добре йому маніфестувати, коли він має тридцять три, а доктор два рази стільки...

Нічого. Бігли вниз... Непомітно доктор опинився на вулиці у своєму твердому округлому капелюсі. Вони обидва ступали, мов на параді. І пригадався йому Київ, вулиця Святого Володимира, Педагогічний музей. Пригадався йому майдан Софії, і багато такого пригадалося... А ввечорі в запаханій залі ресторану „На старій пошті" Кальчук уже кидав свої вічні й ті самі слова: —Це не лишень влада в Ужгороді! Це вихід з мряковини у ясність, у день, у надію. Зірвемо ще раз невіру, зробимо чин! Впишемо ще одно речення нашого бути в книгу, залишену предками! Родимо борців, героїв і поетів!..." І не було тут есерів, есдеків... Були українські люди!

Галан. Його шістьдесять років не можуть бути йому на перешкоді, коли треба йти. Хочеться зрівнятися з молодими, ступати в ногу, бути там, де дійсність, чути її чуттям і бачити власним оком. О двадцять першій і три хвилини доктор сидів уже в переділі третьої кляси швидкого поїзду Прага-Ясіня... На другий день чотирнадцята-п'ятнадцять він вісідає. Ужгород. Доктор Галан згадує це місто по-своєму. Не корсо і не кіно „Пасаж"... І не вечори за Галогом... Згадує його, як Вавилон. Сім мов, сім вдач, сім націй. Угорщина і Русь Карпатська — Ревай і Бродій. Доктор Галан і Рогай. Корона святого Степана і амбіція Варшави. Прага і Гітлер... Боже мій! Жовтогарячий будинок на Рокоція з написом „Просвіта" зненацька перетворюється на державний уряд. „Просвіта" зникає, по сходах униз і вверх ходять, ходять і ходять. Двері не зачиняються. На площі натовп і викрики. Стара Росія вривається з трикольором, і двадцять розбишак у чорних сорочках на мадярських вантажних автах вривається на площу — „да жівьот Расія!"... Рогай — тяжкий, сердитий... — А де наша поліція? Нас поничать, мов курчат... Доктор Галан зненацька пригадав, що він також капітан артилерії. Він готовий повернутися назад і взяти в руки шаблю... — Айно! Треба, — каже йому Рогай. — Але ви, пане, не маєте нашого горожанства...

Українські Справи в опінії польської еміграції

(З Бюлетену ресорту преси та інформації Виконного Органу У НРади).

(Докінчення)

Питання співпраці.

Коли більшість польської еміграційної опінії стоїть в справі наших західніх земель на позиціях Стронніцтва Народового, то в справі розподілу російської імперії та партія є в явній меншості. Міністр закордонних справ п. Тарновский у згаданім листі до литовського часопису згадує про потребу співпраці народів середньо-східньої Европи. Різні польські еміраційні середовища висловилися на тему визволення народів, що находяться між Німеччиною і Росією і про потребу спільної акції їх усіх. Одним із найвиразніших голосів у тій справі це постанови з'їзду „Ліги неподлеглосьці "Польскі", (групи пілсудчиків) з червня 1948 р. В лондонськім місячнику „За вольносьць і неподлеглосьць" (червень 1948) читаємо: „За істотну передумову забезпечення свободи і безпеки нашого (польського) народу вважаємо заключення федеративних зв'язків і тривалих міждержавних з'єднань Польщі з тими народами, що живуть між Балтійським, Чорним і Адрійським морями.... Мотиви засадничого порядку як і журба за безпеку Европи і світу наказують нам змагати до того, щоб усім народам, які є поневолені Росією, признано права на свободу і на самовизначення".

На окрему увагу заслуговує становище Клавдія Грабика, яке він зайняв останньо в польському тижневику американської зони — „Кроніка". Як речник табору пілсудчиків поборює він політику Дмовского і вважає політику комуністів в Польщі реалізацією його (Дмовского) орієнтації на Росію. Вже безпосередньо перед війною, в 1939 р. партія Дмовского бачила вихід в порозумінні з Росією. „Ту думку, пише дальше Грабик, підхопив ген. Сікорський в 1941 р., опісля Ст. Міколайчик в 1945 р. але реалізаторами ідеї співпраці з Росією, а тимсамим остаточної капітуляції були польські комуністичні політики". („Кроніка з дня 28. серпня 1948). Проросійська політика Стронніцтва Народового є ядром його концепцій — твердить п. Грабик, а джерела її, на його думку, це — брак віри в таку політику Польщі, яка давала би Польщі самостійну позицію. „Всякі мрії про реставрацію ягайлонської ідеї — пише п. Грабик в „Кроніці" з 19. IX. 1948 р. — мусять бути згори відкинені, як неактуальні в теперішньому укладі в східній Европі, а також шкідливі для нашого інтересу. XIX і XX століття не лише розбудили стихійну політичну свідомість народів..., але по першій світовій війні дали їм змогу створити власні, самостійні держави і того факту, як реальної дійсности, вже ніщо не відверне. Польща не має тепер ніякого слушного права, щоби претендувати на ті землі, котрі колись належали до неї на сході і котрі сьогодні не творять вже нашого стану посідання. Мимо того ті землі — на схід і північ від границі 1939 — творять дальше той сам простір, котрий дозволяв в свому часі, одній тоді державі — удержувати свою могутність у блеску. Коли нема мови про відтворювання ягайлонської Польщі між німцями і Росією, то треба реалізувати іншу концепцію, котра позволить створити практично аналогічну силу, хоча в зовсім іншому укладі і не в границях тільки одної держави".

З останніх голосів.

Голоси польської преси останніх місяців вкладаються в накресленні в попередніх розділах. Польська політична думка б'ється над неможливою до розв'язки проблемою як зберегти для Польщі західні українські землі й одночасно включити приязну Україну в великий бльок народів, який стримував би російську експанзію на захід.

„Кроніка" (24.10.48) в статті Ст. Хойнацького з Риму п. з. „Дві границі" розглядає питання польських кордонів на заході і сході. Автор доходить до таких висновків:

„Розмежування, що його переведено в Ризі, мало той самий характер, що є визначування кордонів в договорах Річипосполитої з російським царством в 17 і 18 століттях. Для Росії давало воно відпочинок перед новим підбоєм, а для Польщі не творило ніякої гарантії перед новою агресією... Польща 20-го століття не мала вже шансів побідної розправи сам-на-сам з Росією. Після майбутньої розгри між сходом і англосаксонцями тільки цілковите розбиття Росії буде здійсненням наших воєнних цілей. Нова будова польської державности на доцьогочасній лінії ризького кордону при рівночаснім залишенні неткнутого державного організму російського — байдуже якої краски — булаб знов творенням тимчасовостей нашої незалежности. Поправки кордонів на кілометри не поправлять положення в користь Польщі. Вона мусить сусідувати на сході із вповні незалежними від Росії державами України і Білорусі. Це означало би, що Росія на постійно позбавлена можливостей робити підбої".

„Дзеннік Польські" в Лондоні (1.II.48) в статті з приводу „30-тих роковин оборони Львова", згадавши про необхідність відзискання Львова для Польщі і про небезпеки, які стоять тому на перешкоді, пише:

„Йдеться тут про російську проблему, головну проблему, що без її розв'язки ті небезпеки будуть завжди живі і завжди будуть відроджуватися. Росія за Збручем, царська, большевицька чи „демократична", централістична чи „федеративна" завжди буде висловом і мотором тієї небезпеки. А якщо так, а дійсно так є, то властивий уклад польсько-українських взаємин належить до завдань основного значення...

„Ніщо не може більше улегшити наладнання майбутніх польсько-українських взаємин, як твереза оцінка змін з перспективи 30 років, яка дасть змогу бачити їх у зв'язку з їх наслідками. Справа Львова в 1918 р. була предметом льокального польсько-українського спору передусім завдяки тодішній політичній ситуації в Росії. Сьогодні проблема Львова і південно-східних теренів вже не міститься в рамах самого тільки польсько-українського конфлікту, замість того вона опинилась в фактичній диспозиції смертельного ворога так поляків, як і українців. В тім стані речей примарний внутрішній спір не повинен закривати найважніших завдань і спільних цілей. До них належить відсунення Росії до її властивих етнічних меж, бо щойно осягнення тієї цілі означає визволеня і незалежність усіх народів середньо-східної Европи.

„Перемога спільних цілей і завдань у майбутньому над спором минувшини, вирішуваним згідно з українською рецептою „залізом і кров'ю" — була б найбільшим тріюмфом ідеї оборони Львова, якій чужа була ненависть".

„Дзеннік Польські" в Лондоні (з 17.11.48) повідомляє, що в циклю дискусій, які улаштовував „Інститут досліду міжнародніх справ", відбулась дискусія про польсько-українські взаємини.

Дзеннік Польські звітує про цю дискусію так:

„В висновках референт Ст. Папроцкі намагався виказати, що поразка Сов. Союзу — хоч вона є необхідною передумовою здійснення цілей нашої боротьби за незалежність і цілість Річипосполитої — не забезпечить тривкого мира, якщо він не буде оснований на конструктивнім, політичнім і оборонім порозумінні народів, загрожених московським і німецьким імперіялізмом. Польсько-український антагонізм був одною з головних причин слабости і неволі обох народів. Єдиною спірною проблемою в їх взаєминах є питання кордонів. Напевно засада етнографії як єдина основа для вирішення, як цього домагаються українці, не є слушна, і як така не є сприймальна для поляків. Правні, історичні, політичні і культурні арґументи, які обстоюють наші права до південно-східніх теренів, є підставою, на котрій боронимо і будемо боронити їх приналежности до Річипосполитої".

* * *

Ян Кравец в „Кроніці" з 17.10.48 розглядає в більшій статті значення України для Межиморя. Він підходить до цієї проблеми в першу чергу з господарського боку.

Згадавши книжку Плютинского про Межиморя („Є нас 115 мільйонів"), яка не враховує України до того комплексу, автор каже, що Україна „належить до нього під оглядом географічним, а завдяки своїм господарським засобам може бути поруч Польщі одним з головних ланок у майбутньому спільному організмі політичному, господарському та мілітарному. Це не є омана, бо вистарчить глянути на мапу... Положення Польщі в пункті найбільшого звуження простору АБЦ (Адріятик-Балтик-Чорне море) робить — в випадку двобічного нападу зі сходу і заходу — проблему забезпечення Польщі а разом з тим забезпечення Шлеська — дуже трудною, а навіть неможливою до розв'язання. Тому поширення того звуження, поширення, яке ослаблювало б сили потенціяльного і найгрізнішого ворога, є річчю важкою. Велика є сила привички. Ми привикли, що на Збручі починається Росія... З тим сильним недовірям ставиться Европа до кожної згадки про те, що західній кордон СССР не є західньою границею російського народу, що на схід від Польщі не мешкають росіяни тільки українці і білорусини, два великі народи, які займають великий і багатий простір, що має велике значення для сили, котра сьогодні грозить загибіллю для цілого світу. Необхідною конечністю є пробити ту стіну, яка виросла над Збручем, і показати, що тут не зачинається Росія, щоби світ змінив свій погляд і скріпив в своїх очах інший ніж досі образ. Це є в інтересі не тільки народів наддніпрянських, але і цілого Межиморя. Ясне, що найбільшою перепоною в тім ділі є і буде Росія. Тож нема сумніву, що не можуть в тому багато помогти ті народи, які самі в сумерку незнані для світа, а простір їх замешкання закриває на мапах велика пляма з написом СССР, тільки ті народи, що про їх існування світ знає і визнає їх право до самостійности".

Дальше розглядає автор господарські можливості України під аспектом їх значення для Межиморя і закінчує ствердженням, що „Україна була би другим великим, поруч Польщі, джерелом життя і сил Межиморя".

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ЗУАДК

ВІДБУДУТЬСЯ У ФИЛАДЕЛФІЇ 23 І 24 КВІТНЯ.

Екзекутива Злученого Українського Американського Допомогового Комітету, згідно з постановами попередніх Загальних зборів і свого статуту, рішила скликати Звичайні Загальні Збори З.У.А.Д.Комітету в днях 23-го і 24-го квітня цього року. Збори відбудуться у Филаделфії, в готелю Аделфія при 13-тій і Честнот Стрітах. В Зборах мають право брати участь всі члени ЗУАДКомітету, що вирівняли свої членські вкладки. Право голосу на зборах, згідно з постановами статуту, мають всі активні члени, отже умандатовані представники товариств, братств, сестрицтв та всіх організацій, що є членами ЗУАДКомітету. Програма Загальних Зборів та всі зв'язані з ними подробиці будуть своєчасно подані до загального відома.

Екзекутива ЗУАДКомітету, заповідаючи ці другі з черги Загальні Збори цеї центральної харитативної установи американських українців, звертається з гарячим закликом до цілого американсько-українського загалу, щоби він ще протягом цего короткого часу перед зборами доложив усіх зусиль з метою зробити ці збори справжньою великою маніфестацією нашої зорганізованости, громадської вироблености, жертвенности та всіх тих шляхетних прикмет, що їх репрезентують ідеї, завдання і цілі цего Комітету. Поодинокі організації і товариства вже тепер повинні подбати, щоби на Збори вислати своїх найкращих представників, які своєю радою і порадою та своїм вибором могли б забезпечити дальший ріст і розвиток Комітету. Всі організації і всі громади хай доложать найбільших зусиль, щоби звіти їх представників на Загальних Зборах справді принесли їм честь і славу. Протягом цих двох місяців перед Зборами треба докласти усіх зусиль, щоби проголошена кампанія за збіркою 300,000 долярів фонду та 15,000 завірень для нових імігрантів була успішно завершена. Загальні Збори ЗУАДКомітету будуть іспитом і свідоцтвом зрілости великої американсько-української громади в її найшляхетніших громадських проявах. Від наших спільних зусиль, нашої свідомости і нашої відповідальности залежить вислід цего іспиту в ці тривожні, грізні часи. Віримо, що при Божій допомозі американські українці здадуть цей іспит з відзначенням, як цього вимагає добро нашої американської Батьківщини, як цього дожидають наші згорьовані українські брати та як це нам наказує наша честь і наложені на нас долею великі завдання і обов'язки.

ЕКЗЕКУТИВА З.У.А.Д.КОМІТЕТУ.

Филаделфія, 15. лютого 1949.

Незвичайно важлива зброя.

(Докінчення зі стор. 2-гої).

визму усі народи СССР, а в тому числі й московський". Він достатньою кількістю фактів стверджує протилежне, „що саме в інтересі московської нації представники її гнобили, експлоатували і нищили поневолені народи", що входили колись до складу царської Росії, а тепер входять до складу СССР. (Ст. 93).

Тому автор закликає „нанести нищівний удар у самі підмурівки „в'язниці народів" — СССР, та вище за криваву червону зорю кремлівської башти підняти ясний смолоскіп, котрий виразно освітлював би шлях ув'язненим народам до повної волі" (ст. 186).

Перший солідний, добре розрахований з українського боку удар по большевицькому московському імперіялізмові, який цілком демаскує його, і наніс сам проф. Роберт Паклен, написавши оцю свою українську книгу, спершу на офіційні советські документи.

Ця книжка виявляє, що автор (який, мабуть, із зрозумілих причин заховався за псевдонім) добре зорієнтований в українській і російській літературі та джерельних матеріялах, що він добре знає внутрішні советські відносини, що так само добре він ознайомлений з українським громадським і культурним життям, а частково й з культурним життям інших народів СССР. Очевидно він жив в УССР і був уважним спостерігачем всього того, що там робилося від початку наших визвольних змагань в 1917 р.

Висвітлення теми зроблено спокійно, обгрунтовано, детально. Автор увесь час переконує читача не так своїми власними міркуваннями, як мовою фактів та офіційних документів, себто — найсильнішою зброєю. Посилання дають можливість допитливому читачеві, в разі потреби, самому упевнитися, здобувши й перечитавши відповідні джерела.

Висвітлюючи національну й соціяльну політику московських большевиків, **які провадять її виключно для осягнення своїх імперіялістичних завдань,** автор не обмежився фактами з українського життя, а рівнобіжно подав найголовніші факти й з життя усіх найбільших підбитих та пригноблених Москвою народів. Тому ця кига безперечно викличе зацікавлення й серед політичних діячів усіх цих пригноблених московським большевизмом народів.

Отакою зброєю треба руйнувати мури в'язниці своєї батьківщини усім тим, хто володіє пером! Менше даремних міжусобних сварок, менше шкідливої гризні, яка нас лише ганьбить перед чужинцями, а більше напруження сил і влучних ударів у мури „тюрми народів".

-РО-Й

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ОБОВЯЗКИ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ТО НЕ ВИСТАРЧИТЬ НАЛЕЖАТИ САМОМУ ДО СОЮЗУ. БО ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВЯЗКІВ СВІДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОБОВЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ЦІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ ТА БЛИЗЬКИХ ЗНАЙОМИХ.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

Прохаемо читачів „Свободи", що змінюють свою адресу, виповнити оцей блянкет, подаючи доконче стару й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати його в листі з 10 ц. поштовими значками до адміністрації „Свободи". **10 ц. треба доконче залучити на покриття вироблення нової металевої плити.**

Імя й призвище ______________________ Ч. від. ______

Стара адреса ______________________

Нова адреса ______________________

УКРАЇНЦІ І АСЕКУРАЦІЯ

В неділю, 29 січня 1949, в домівці УНО у Винипегу відбулися Загальні Збори 445-го Відділу Українського Народного Союзу. Як відомо, УНС — це найбільша асекураційна установа українців Канади і ЗДА, що має свою централю у Джерзі Сіти.

Голова Відділу п. Т. Бас відкрив Збори, секретар прочитав протокол попередних Загальних Зборів. Предсідником Зборів вибрано організатора УНС на західну Канаду п. Василя Гладуна, а секретарем п. Б. Боцюркова. Звіти були ясні і ділові. З приємністю приявні члени і гості прийняли до відома вістку, що УНС має сьогодні понад 10 мільйонів долярів власного майна. Цікаве було також і те, що Відділ 445 у Винипегу нараховує тепер 236 членів, що заасекуровані на суму 155 тисяч долярів. Старших членів є 190 і вони заасекуровані на суму 128 тисяч долярів і молодших до 16 року життя 46, заасекурованих на суму 27,500 долярів. В діловому році Відділ дістав 110 нових членів. З того видно, що впродовж кількох місяців добре працював п. Василь Гладун як організатор УНС, а дальше і діловий секретар п. М. Коваль.

Цікаві були для приявних деякі загальні дані про УНС. Так УНС заложено 1894 р. Та обставина заставила українців єднатись і закладати свої асекураційні підприємства, в тому й УНС. Союз нараховує тепер 50,872 члени. Тепер ведеться кампанія за доведення кількости членів до 55 тисяч, щоб цим привітати гідно дату 55-ліття існування УНС. Несподіванкою для багатьох приявних, — особливо тих, що недавно прибули до Канади, — було те, що УНС видає досить поважні суми на потреби українців у цілому світі, зокрема на розвій української культури та інформацію чужинців про Україну. УНС видав власним коштом багато цінних ккижок про Україну, в тому і однотомову історію України проф. М. Грушевського, все в англійській мові. Ті інформації подав був довголітний член УНС п. Ст. Боровець.

Інж. В. Косар подав приявним до відома, що УНС за час свойого існування зареєстрував коло 120 тисяч членів-українців. Багато з них вже сьогодні не живе, а їхні рідні дістали з УНС відповідну суму гроша. Хоч це число дуже імпонуюче, але обєктивні дані промовляють за тим, що це всежтаки замало, коли взяти загальну кількість українців чи громадян українського походження в Канаді і ЗДА. Треба припускати, що в інших не-українських асекураційних установах українці заасекуровані на сотки мільйонів долярів. Що українські асекураційні товариства добре господарять народним грошем, видно хоч би з того, що, напр., УНС з чистих зисків видає суми, які йдуть в мільйони, на всенародні потреби, школи, народні доми, Просвіту, визвольну бортьбу, видання книжок про Україну англійською мовою, і на допомогу скитальцям. Коли б так більше українців було членами УНС, то і ці суми стали б більші і загальна поміч на українські громадські цілі була б більша. Українське імя поза межами України та українська справа взагалі стояли б вище.

Цікаво було почути, що на около 350 тисяч українців Канади в українських установах заасекуровані коло 15 тисяч. З того видно, які великі можливості розвою мають асекураційні підприємства в Канаді.

Як в ЗДА, так і в Канаді українські асекураційні товариства не повинні ставити собі взаємно перешкод у роботі, Поле праці таке велике, що всі вони разом не є встані його обробити.

Ці короткі, але дуже наглядні цифри дуже зацікавили в першу чергу новоприбулих українців у Винипегу. По Зборах вони почали ближче інтересуватись Українським Народним Союзом та його діяльністю в Канаді. Інформації подавав п. Василь Гладун, організатор УНС на західну Канаду.

Для новоприбулих якось дивно виглядає вся та справа членства. Вони такі говорили між собою та дивувались, як це можливе, що на около мільйон українців чи громадян українського походження в Канаді й ЗДА, УНС почав кампанію тільки за 55 тисяч членів.

Під кінець Зборів організатор Василь Гладун закликав приявних членів УНС, щоб вони побільшили свої зусилля в приєднування для УНС нових членів, бо тим вони помагають і собі і українській справі в усьому світі.

М. Селешко.
(Новий Шлях).

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

КОМУНІСТИЧНИЙ АНТИ-КОМІНФОРМ.

Як повідомляє швайцарська преса, на початку грудня м. р. відбулася в Швайцарії Конференція делегатів „опозиційних комуністичних партій" Швайцарії, Данії, Швеції, Бельгії, Голляндії і Люксембургу. Були теж приявні комуністи західніх смуг Німеччини. На Конференції мала бути схвалена постанова скликати в 1949 р. конґрес комуністів, невдоволених диктаторськими методами Всесоюзної Комуністичної Партії. До цієї акції мали б приєднатися теж італійські і французькі комуністи. Постава югославських комуністів ще невідома. Цей протикомінформівський комуністичний конґрес мав би з черги довести до створення нової комуністичної організації, яка протидіяла б Москві і підчиненому їй Комінформові.

В нав'язанні до цього варто пригадати, що в британській смузі Німеччини група німецьких комуністів звернулася до брит. військової влади за дозволом заснувати протисовєтську комуністичну партію. Їх кличем, заявили вони, є: „Геть з Москвою, яка завела в Німеччині табори примусової праці".

Міжародній комунізм давно проявляв невдоволення, а то й явно бунтувався проти ВКП (б) за її безоглядні методи діяння і намагання підпорядкувати собі комуністів цілого світу. Прикладом цього може бути трагічна доля Троцького, якого пляни і його ж самого Москва безжалісно розчавила. Та, не дивлячись на те, послідовники Троцького продовжують його діло і зформували т. зв. четвертий інтернаціонал. Троцькісти в 1948 р. відбули в Парижі свій другий конгрес і видали з цього приводу заклик, в якому кажеться про необхідність поборювати так світову буржуазію,як і Кремль і здійсинти справжню світову соціялістичну революцію. На цьому ж конгресі ухвалено статут четвертого інтернаціоналу, що в основному покривається з 21 точками статуту третього комуністичного інтернаціоналу офіційно розв'язаного в 1943. Тим самим цей же 4-тий інтернаціонал в основному нав'язує до цілей і методів розв'язаного (зліквідованого) комінтерну.

Важко сьогдні передбачити, до чого доведе розкол світової комуни на Заході. На всякий випадок, він доволі знаменний. Як заявив провідний маркcист-теоретик Пер Маєрлінґ (скандинавець), зрікаючись членства шведської комуністичної партії — „щоб бути комуністом, не треба бути членом ВКП(б). Бо трагедія комунізму в тому, що він зродився в такій країні, як Росія".

Вістки про поглиблювання розколу в лоні світової комуни черпані з журналу „Іст Юроп". Їх треба приймати, не очікуючи, що комунізм, того чи іншого видання, буде кращий. Він у всякій масці і у всякому виді загроза вільним народам і їх змаганням до повної волі і незалежности. (У. Д.)

ЦЕ ТАК ПІД ВЕСНУ — ДЛЯ ДІВЧАТ.—Акторка Дороті Мелон, що її бачимо на образку, вже вбирається по весняному. Ця біла блюзка має виявляти „жіночість", „ніжність", „естетичність". Чи дійсно так, самі судіть.

З.Д.А. ДОМАГАЮТЬСЯ ПРОСЛІДЖЕННЯ НЕВІЛЬНИЦТВА В СОВЄТАХ.

(Докінчення зі стор. 1-ої)

Націй, зобов'язані чартером сприяти універсальному респектові для людських прав та для основних вольностей для всіх і їх перестерігати, мусять взятися за справу безпосередньо". Не зважаючи на створену Кремлем щільну заслону таємничости — продовжував американський представник — до уваги світу прийшло досить інформацій зі совєтських джерел, як і від постійно збільшуваних інших джерел, які заставляють скерувати світло прожектора досліду в тому напрямку". Він в цальшому заявив, що совєтський представник Павлов на попередній сесії признав наявність в Совєтах „поправних таборів праці", не подаючи жадних подрібних інформацій. Якщо Совєти тепер хочуть очиститися з того страшного обвинувачення, вони можуть це зробити єдиним засобом: відкрити свої кордони для безсторонної міжнародної комісії, яка ці справи провірила б.

ЗГИНУЛИ 20 ЛЮДЕЙ В ЗАВОРУШЕННЯХ У КІТО

Кіто, в республиці Еквадор — підчас заворушень зприводу нападу на радієву станцію згинуло 20 людей. Заворушення вибухли після того, як з радіостанції в будинку газети Комерсіль передано фантастичне оповідання про напад людей з Марса. Це оповідання викликало переполох між населенням. З пімсти за такий „трюк" товпа кинулася на будинок, де містилася радіостанція. Поліція станулая в обороні і прийшло до кривавої боротьби.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАГО, ІЛЛ. — Збори Бр. св. О. Николая, від. 106, відбудуться в неділю, 20. лютого, в Союзовім Домі, 843 Н. Вестерн Еве., в годині 12 вполудне. Просимо членів і члениць прийти на збори. Уряд на 1949 рік є той самий: И. Коцовський, предс.; М. Попіль, кас.; Г. Дацьків, секр. Збори будуть так само в трету неділю в місяці і в той самий час. Просимо тих членів, що платть піврічно або річно, прийти на збори і заплатити. Суспендовані члени в січні, коли не вирівнають свого довгу в цім місяці, будуть виключені з організації. — За урд: И. Коцовський, предс.; М. Попіль, кас.; Г. Дацьків, секр.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 372, відбудуться в суботу, 19. лютого, в годині 7:30 ввечір, в домі де звичайно, Просимо всіх членів і члениць прийти на час. Довгуючі члени повинні вирівнати свої залеглости. — І. Головка, предс.; В. Реновець, кас.; И. Ярема, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 5, відбудуться в суботу, 19. лютого, в год. 7:30 ввечір, в гали У. Д. Г. Клюбу, 31-14 — 30 Еве. Просимо всіх своїх членів і члениць явитися наз бори, бом асмо важні справи до полагодження. Просимо членів вирівнати свої вкладки. — За уряд: М. Галан, предс.; Г. Василик, кас.; П. Варнич, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 252, відбудуться в неділю, 20. лютого, в годині 12-тій в полудне, в салі 2250 Кордез. Просимо всіх членів прийти на ці збори. — Косут, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Повідомляємо, що місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 117, відбудуться в суботу, 10. лютого, в церковній салі, 28 Е. 7. вул., точно 7:30 ввечір. Просимо всіх членів прийти на час, бо є важні справи до полагодження. Довгуючих членів просимо вирівнати залеглі вкладки. — Уряд.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. — Тов. Любов, від. 370, повідомляє члениць і членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 20. лютого, в церковній галі, 127 Парк ул., зараз по Сл. Божій, в годині 12. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження. Пригадуємо теж довгуючим членам, щоб вирівнали свою належитість. Просимо привести своїх знайомих та вписати до Союзу і Тов. Любов. — За уруд: П. Воляник, предс.; В. Колєсняк, кас.; Р. Голубович, фін. секр.; К. Марущак, рек. секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 3. лютого 1949 року помер у 57. році життя

МИХАЙЛО ІВАНІВ,

член Бр. св. Василія Великого, від. 278 У. Н. Союзу в Вілкс-Бері, Па.

Покійний родився в селі Літовиська, пов. Лісько, Зах. Україна. До Братства і Сиюзу вступив у 1914 р. і був добрим членом У. Н. Союзу. Полишив жену Анну і 3 дочки.; всі є членами У. Н. Сойюзу.

Похорон відбувся 7. лютого з дому жалоби до укр. гр.-катол. церкви св. Ап. Петра й Павла, а відтак на цвинтар у Плейнс, Па. — В. И. П.!

С. Турчин, секр.

Дня 2. лютого 1949 року помер у 57. році життя

ЙОСИФ БЕКЕНБАХ,

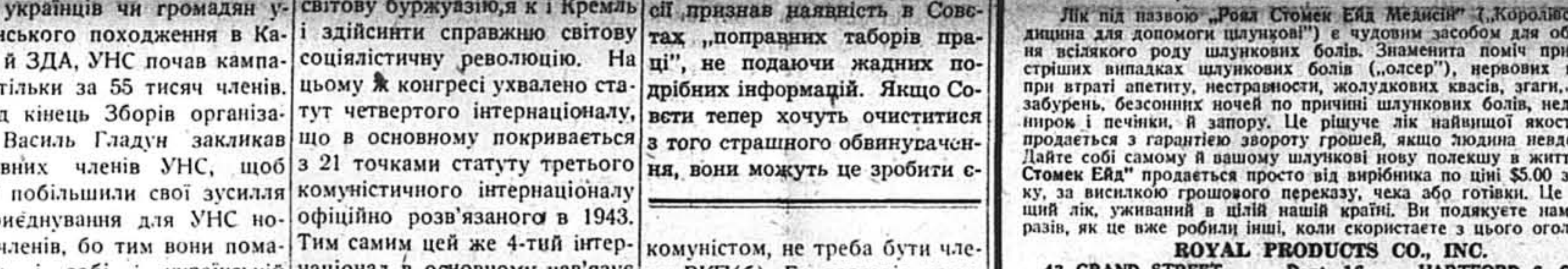
член Сестр. Любов, від. 177 У. Н. Союзу в Провіденс, Р. Ай.

Покійний походив з міста Гусятин, Галичина. До Союзу вступив у 1922 р. Полишив у смутку жену Стефанію і чотири сини.

Похорон відбувся 5-го лютого при участи родини і членів відділу 177. — В. И. П.!

І. Лаба, секр.

ТАРЗАН, ч. 2033. Злодій у джунглях.

Високо в печері Редзік дбайливо сплів прихапцем сітку.

Потім він ждав нагоди і закинув її на Тікара, як він перебігав долиною.

Як Редзік витягнув нагору малого Тікара, Джена показалася на овиді.

Збентежена, вона почала спинатися на скелю в погоні... а Редзік тільки підсміхався зловіщо. Його плян показався удачним.